

Fransada İlmî Araştırmanın Millî Çapta Organizasyonu (1)

hakkındaki konferansın hülâsası.

FRANSA'da ilmi araştırmanın ilk tecrübi mahiyetteki organizasyonu CNRS «Millî ilmi araştırma merkezi» nin kuruluşu ile başlar. Sahası çok geniş olmakla beraber bu enstitü millî eğitim bakanlığına bağlı olduğu için gereği gibi inkişaf edememiştir.

Bunun üzerine hükûmet teknik terakki ve ilmi araştırma yüksek konseyini kurdu ve bütün fransız araştırmalarını alâkadar etmesi dolayısıyla bu konsey doğrudan doğruya meclis başkanlığına bağlandı. Yüksek konsey üç seneden fazla bir zaman zarfında Bakan Mr. LONBCHAMBON'un başkanlığında ve onun gayretleri ile teşkilâtlandı. Böylece çok mühim ve bilhassa tesiri sür'atli kıymetli bir eser ortaya çıkmıştı; fakat maalesef kısır kaldı, çünkü yüksek konsey araştırma tahsisatlarının tevzi ve sarfı üzerinde doğrudan doğruya bir tesire sahip değildi.

Edinilen tecrübeler dayanarak, hükûmet ilmi araştırmayı, kasım 1958 de doğrudan doğruya başbakanı bağlı bir teşkilât haline getirdi; bu sâyede gâyet geniş salâhiyetlere de sahip olunuyordu. Fransada bu teşkilât halen işlemektedir.

A. — Yeni teşkilâtın bünyesi :

29/Kasım/1958 tarih ve 58-1144 No. lu kararnamede derpiş olduğu üzere her çaptaki teknik ve ilmi araştırmayı geliştirmek için tekliflerde bulunmakla vazifeli, bakanlıklarası bir komite kurulmuştur. Bu komite, ekipman ve modernizasyon plânını gözönünde tutarak ve gerekli bakanlıklarla yazışmalar yaparak malzeme ve diğer kaynakların tevzi programı ile bütçenin sarf programını yapar ve hükûmete sunar. Komite aynı zamanda yeni-

Prof. L. ESCANDE

Tercüme :

T. ACATAY.

lik'ler hakkında tekliflerde bulunur, bunlar hakkında hükûmet kararlarını alır ve millî çapta alâka çeken etüdleri koordine eder.

İlmî araştırma komisyonu başka bir bakana da vekâlet verebilen başbakanın başkanlığı altında, alâkalı bakanlar da dahil ihtisaslarına göre seçilmiş 12 kişiden teşekkül eder.

2 sene için seçilmiş bulunan bu kimseler, diğer taraftan ilmi araştırma istişari komitesi olarak da toplanır ve bakanlıklar arası komitenin kararlarını hazırlarlar.

İlmî araştırma bakanlıklarası komitesi ile istişari komitenin müşterek sekreterliği idareci olarak isimlendirilen bir umumî delege tarafından yürütülür. Bu idareci delegasyonun değişmesi esnasında çalışmalarındaki lüzumlu sürekliliği temin eden yegâne unsurdur. İdareci isterse çalışma grupları teşkil edebilir ve her çeşit mütehassısları bu gruplara davet edebilir. Bu umumî delege esas plânının umumî idarecisi ile teşriki mesai ederek faaliyeti icra eder.

İdarecinin veya umumî delegenin en mühim işlerinden biri de muhtelif bakanlıkların senelik araştırma bütçesinin etüdüdür. Her bakanlık kendisine verilecek paranın nasıl ve nerelerde kullanılacağı hakkında senelik bir rapor hazırlar. Bu istekler toplanıp umumî heyete ve burası uygun gördüğü takdirde gelecek sene bütçesinin ayarlanması gayesiyle başbakana takdim edilir. Bu istekler hakkında istişari komitenin mütealâsı ve umumî heyet tarafından hazırlanan müşterek ra-

porda beraberce başbakana takdim olunur.

Görülüyor ki bakanlıklarası komisyon sadece lüzumlu kararları vermek üzere toplanmaktadır.

Fransa'da halen, umumî delege-lik işi hükûmet kararıyla M. PİGARNOL'e verilmiştir, Muavini de M. ZIEGLE'dir.

B. — CNRS'in statüsü :

CNRS'in teknisyen ve araştırmacıları her bakımdan çok gayri müsait şartlarla çalışmaktaydılar. Maaş azdı, personel durmadan yer değiştirmekte (İnstabilité) idi ve iş az, tekaütlük rejimi diğer bütün resmî yahut hususî tekaütlük rejimlerinden çok aşağıda idi.

Yeni statü çalışma ve tekaütlük rejimleri hakkında pek faydalı yenilikler getirmiş, aynı zamanda çalışan araştırmacı ve teknisyenlerin çok büyük bir kısmına iş stabilitesi temin etmiş ve üst kademelerin, yeni enstitü müdür ve müdür muavinleri ile araştırma laboratuvarları müdürlerinin müşterek çalışmalarını sağlamıştır.

CNRS, (Umumî alâka gören etütleri yapmak, tatbiki ve pür araştırma laboratuvarlarının kurulması ve idaresi, mevcut laboratuvarlara yardım etmek ve inkişafını sağlamak, araştırmacıların yabancı memleketlere seyahatleri ve ilmi çalışmalarının neşri için tahsisat bulmak v.s. gibi) normal hizmetlerine ilâveten bütün ilmi araştırmaları koordine etmek, istikamet vermek ve tekâmül ettirmek ve bunlara ilâveten hükûmeti mütemadi bir şekilde ilmi konjonktürden haberdar etmekle vazifelendirilmiştir.

Millî araştırma komiteleri ise CNRS'in komisyonları tarafından teşkil edilir ve başbakan tarafından tayin edilen 5 üyesi dahil 15-20 kişiden teşekkül eder.

CNRS'in direktörü hükûmete ilmi araştırma mevzularında izanat vermek ve millî komitenin muhtelif kısımlarının faaliyetlerini koordine etmekle mükelleftir. Direktörlüğün 24 üyesi içinden 6 tane yenisi daima başbakan tarafından tayin edilir. Böylece her sene 6 yabancı elemanın getirilmesi komisyonları bir nevi havalandırmak, direktörlüğün ve ilmi komitenin görüşlerini genişletmek ve bu sayede hükûmette daha iyi müşavirlik edilmesini ve onun teknik ve ilmi araştırma evzularındaki politikasının daha iyi bir şekilde istikametlendirilmesini temin etmek gayesini gütmektedir.

C. — Araştırma için verilen mali imkânların a tışı.

Fransa'da, millî araştırma işleri için tahsis edilen para 1958 de 12 milyar eski Fransız frangı iken 1960 ta 15 milyar (takriben 300) milyon T.L.) olmuştur.

D. — Teknik ve ilmi araştırma fonunun tesisi.

9/Aralık/1959 tarih ve 59-1379 No. lu kararname ile tesis edilen bu fon, tatbiki ve esas araştırma sahasındaki acil veya karar altına alınmış faaliyetleri canlandırmak, koordine etmek ve inkişaf ettirmek gayesini gütmektedir.

Fon için gerekli kredi başbakanın servislerine ait bütçede yazılmıştır. Başbakan bu paranın sarfında bakanlıklararası ilmi araştırma komitesinin fikrini alır.

Finansmanı icap eden acil veya önceden programlanmış faaliyetler çerçevesinde fondan yardım isteyen teşkilâtlar yaptıkları programlarının tahakkukunu başbakana anlatmak zorundadır.

E. — Fonun tatbik sahası - Etüt komiteleri.

Başbakanın emri ile ve fonu işletmek üzere kurulan etüt komiteleri, millî çapta programlanan teknik ve ilmi araştırma mevzuları hakkındaki faaliyetlerin ehemmiyet, imkân ve tahakkuk şartları ile mali veçhesi hakkında raporlar hazırlar ve bunları başbakana verir.

15/Aralık/1959 tarihli kararname aşağıdaki mevzuların etüdü için kurulacak ilk komitelerin azalarını tesbit etmiştir.

- Ekonomi, sosyal ve beşerî istatistik analizi.
- Genetik tatbikatı
- Moleküler biyoloji
- Kanseri ve lösemi
- Enerjinin dönüşümü
- Dokümantasyon
- Okyanusların işletilmesi
- Nörofizyoloji ve psikofarmakoloji
- Hayvan ve insan beslenmesi
- İktisadî ilimler ve gelişme problemleri.

Her komitenin sekreterliği umumî delege veya idareci tarafından yapılır.

Bu komitelerin tekliflerinden sonra girişilecek muhtelif faaliyetlerden müstakil olarak, inisiyatif hususî etüt komitelerine ait olan çalışmaların mali fonu, işin müstaceliyet ve hususî ehemmiyeti gözönünde tutularak hususî bir kararname ile daha önceden hazırlanır: Atom mevzuundaki imkânlarını ifade etmiş olan Fransa hususî etütler mevzuunda da sırasıyla mütenasip yerini almak yolundadır.

F. — Netice:

Lüzumlu bütün hareket kabiliyeti ile araştırmanın millî manâda rasyonel organizasyonu, muhtelif bakanlıkların araştırma bütçelerinin koordinasyonu ve istikametlendirilmesi ile millî menfaatlere en uygun şekilde tevzii, CNRS'in rolünün artırılması, komisyonların tabiri caizse havalandırılması, araştırmacıların statülerinin tashihi, acil ve önceden plânlanmış faaliyetler için fonların tesisi ve bütün bunların çok kısa bir zamanda kuvveden fiile çıkarılmış olması meçhul kuvvetlerini toplamaya gayretinde bulunan Fransız ilmi araştırması için muhakkak ki bir zafer teşkil eder.

- (1) Bu konferans 7 Nisan 1960 tarihinde Ankara Üniversitesi Fen Fakültesinde verilmiştir.

İSPANYADA HEYELÂN DOLAYISIYLA YIKILAN BARAJ

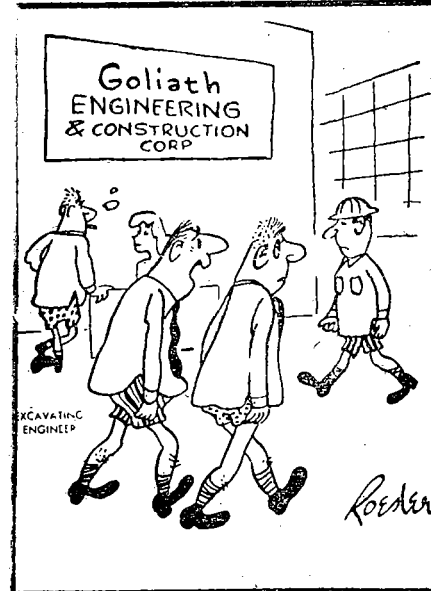
Kuzey İspanyada (Biscay körfezi) sahilleri civarında bir küçük baraj yıkılmıştır. Kazanın heyelânların baraj gölünü çamur ve kumla doldurarak su seviyesinin kabarmasından meydana geldiği zannedilmektedir.

(Torrelavega) şehrine 1.5 km mesafedeki (Reocin) köyünde 20 kişiden fazla ölen olmuştur. Baraj ve köyün sahibi Belçikalı (Compagnie Royale Asturienne des Mines) isimli bir madencilik şirkettir.

İFLÂS REKORU :

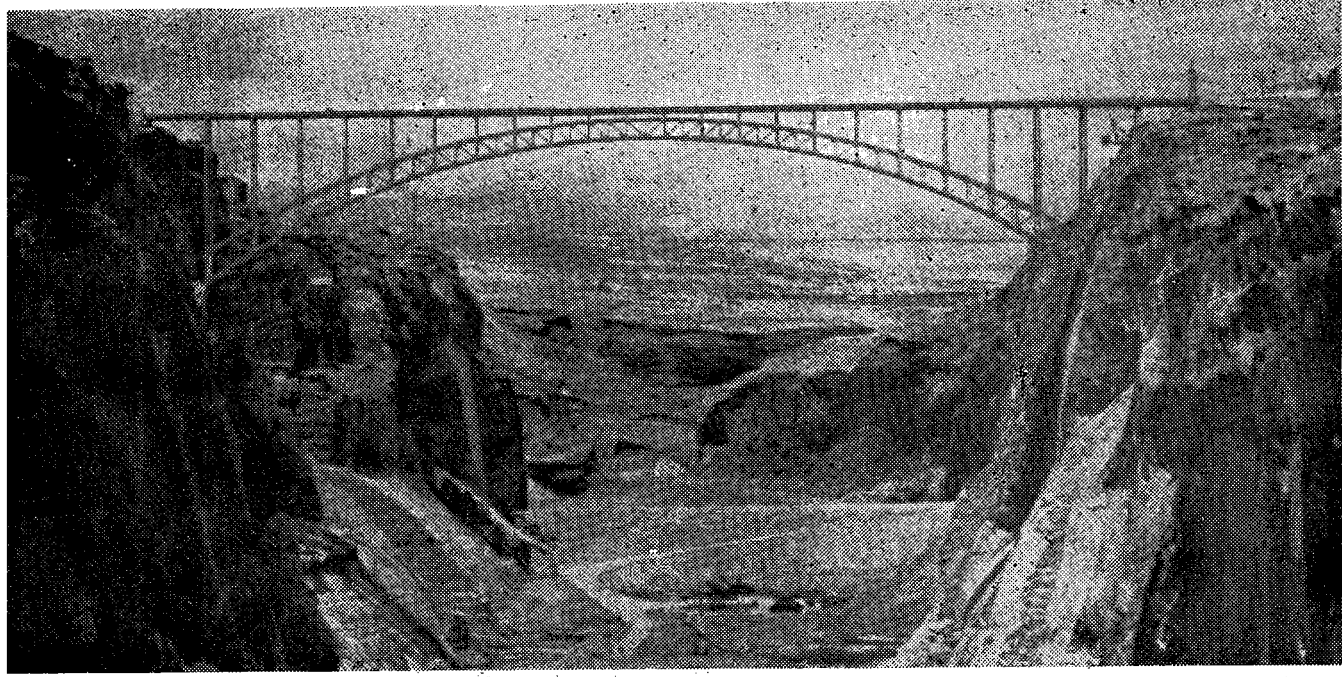
Amerika'da yedi aylık devreye ait müteahhit iflâsları bu sene ilk defa 1934 senesininkini geçti. Her ne kadar mart ayına kadar aylık ortalama 241 den, temmuzda 192 ye düşmüş ise de, bu mevsim icabıdır.

Bu sene temmuz ayında, 1959 temmuzuna nazaran yüzde 40 bir artış vardır.

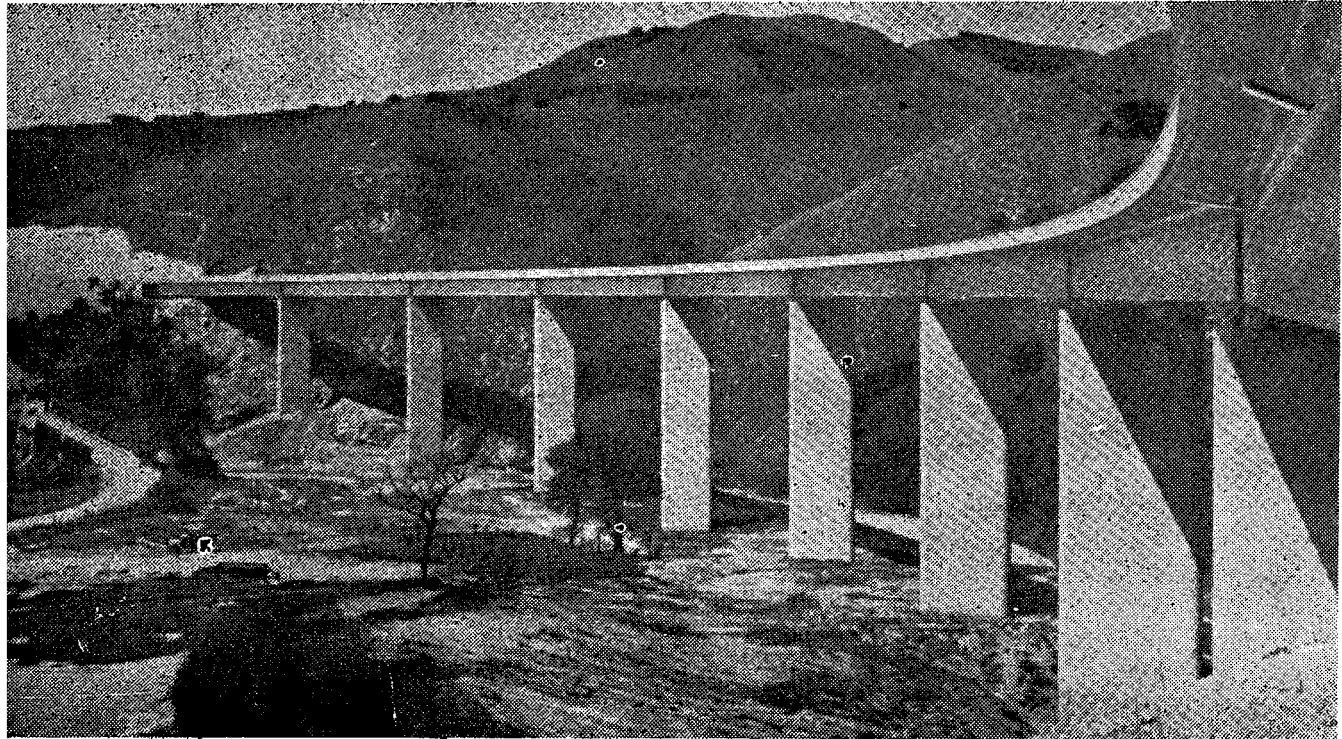

— Tenzilâtın hesabını ben yaptığım zaman hiç olmazsa yalnız gömleklerimiz gittiği.

FOTOĞRAFLA MÜHÜR

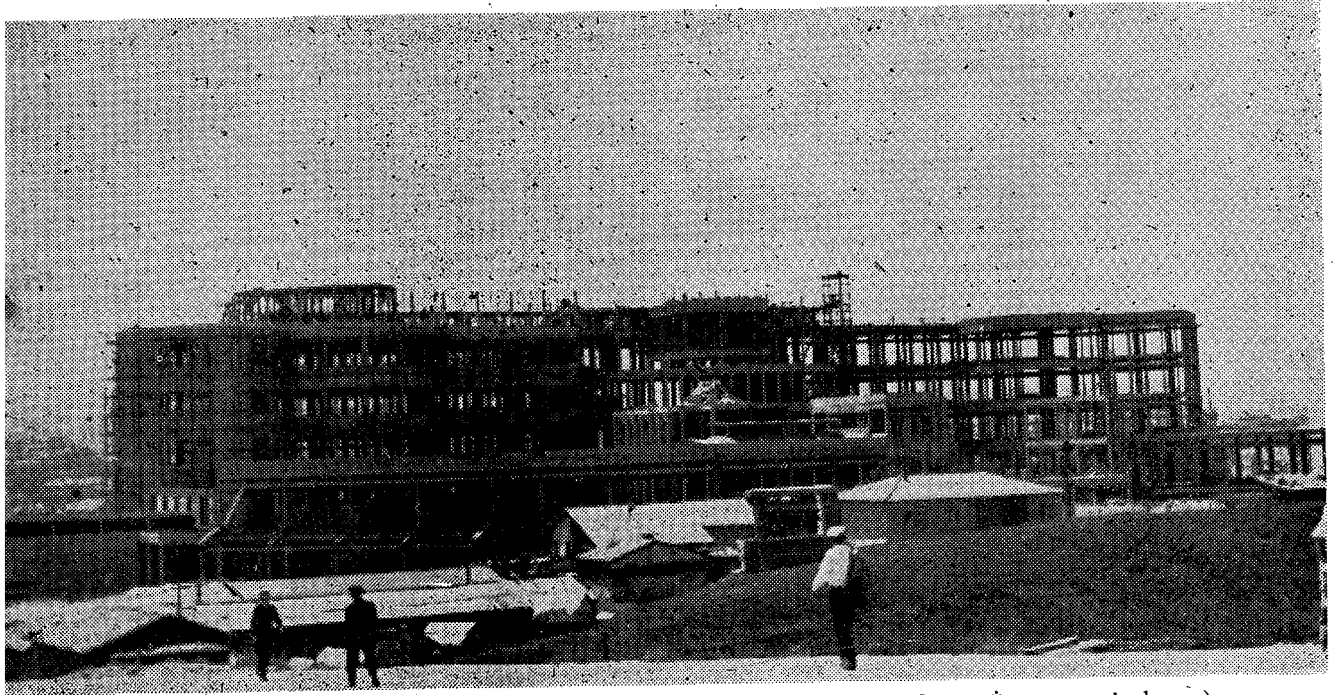

CLEN CANYON Köprüsü. Projesi (Bureau Of Reclamation) tarafından hazırlanmıştır. Zarif hafif bir görünüşü vardır.

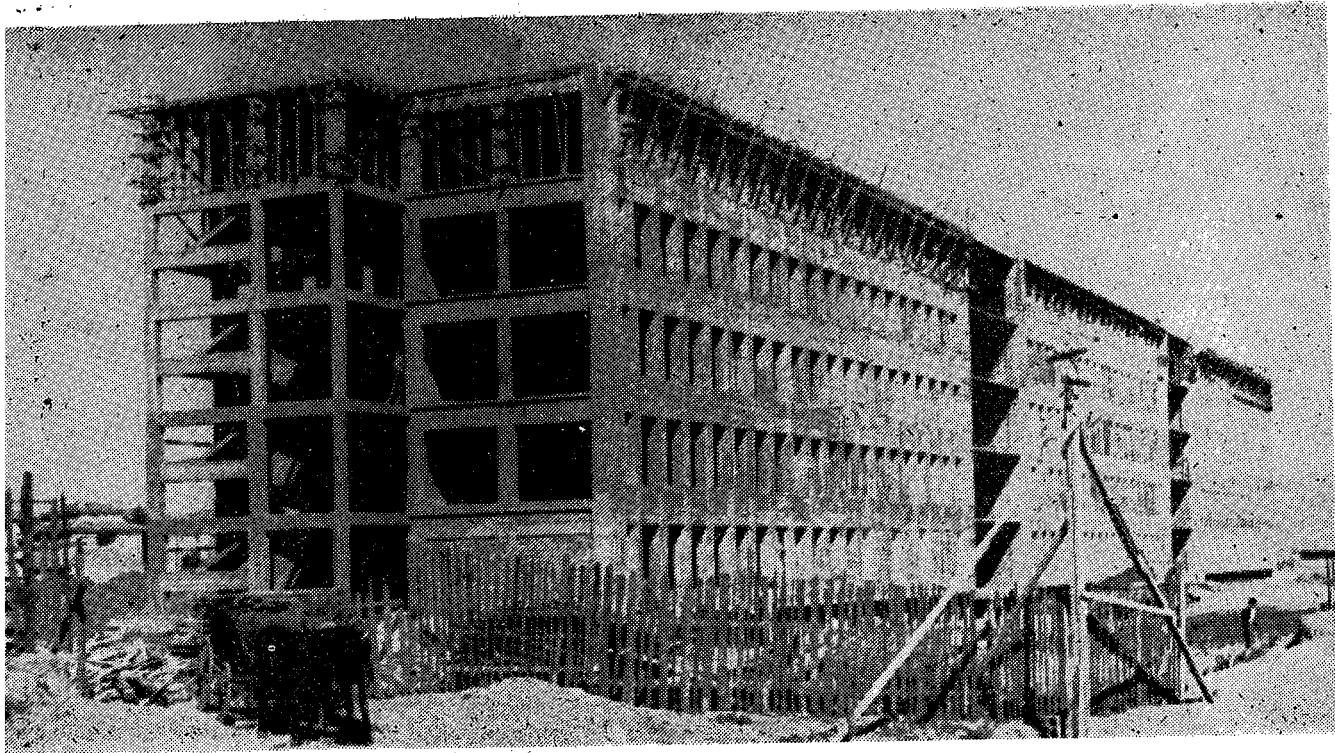

HUASNA NEHRİ KÖPRÜSÜ (California Bayındırlık Müdürlüğünün)

DISLIK HABERLERİ

DİL-TARİH VE COĞRAFYA FAKÜLTESİ ARKASINDA (Hastahane İnşaatı - Ankara)

İTİP SİGORTA ARI KURUMU HASTAHANESİ (Diskapı - Ankara)